

УДК 811.124'276.6:616.97

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-17-10>

Марія ТЕЛЕКИ

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов, Буковинський державний медичний університет, Театральна площа, 2, м. Чернівці, Україна, 58002

ORCID: 0000-0003-4161-4386

Валентина СИНІЦЯ

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов, Буковинський державний медичний університет, Театральна площа, 2, м. Чернівці, Україна, 58002

ORCID: ID 0000-0002-4132-7494

Бібліографічний опис статті: Телеки, М., Синиця, В. (2022). Тематична група статевих бактерійних інфекцій як складник венерологічної термінології. *Актуальні питання іноземної філології*, 17, 67–74, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-17-10>

ТЕМАТИЧНА ГРУПА СТАТЕВИХ БАКТЕРІЙНИХ ІНФЕКЦІЙ ЯК СКЛАДНИК ВЕНЕРОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Дослідження орієнтовано на аналіз термінів статевих бактерійних інфекцій як складової частини термінологічного фонду венерології. Мета дослідження – на матеріалі латинської мови висвітлити первісне та моти-ваційне підґрунтя термінологічних одиниць на позначення інфекційних статевих хвороб, що спричиняють бак-терійні інфекції. Основні методи вивчення термінів: вибірки, спостереження, етимологічний, компонентного, дефініційного аналізу, структурний, частково класифікаційний, семантичного моделювання, опису. Описана група термінів інфекційних статевих хвороб, зумовлених бактерійними інфекціями. З'ясовані первісні значен-ня компонентів термінів та мотивація утворення термінологічних одиниць на позначення інфекцій, що пере-даються статевим шляхом. Проаналізовані різні за структурним складом термінологічні утворення. Означені семантико-структурні особливості та дериваційні способи і засоби утворення термінів. Схарактеризовані ком-поненти складних термінів, семантично цілісні термінологічні словосполучення. Зауважено лінгвокультуроло-гічний аспект термінів. Підмічено, що термінам інфекційних статевих захворювань притаманна синонімія. Це пояснюється тим, що з розвитком венерологічної науки поряд зі застарілими назвами виникають нові понят-тя, які отримують нові номінації. Атрибути у синонімічних термінологічних словосполученнях доповнюють або уточнюють інформацію про захворювання. Таким чином визначено, що для називання термінологічної одиниці первісна семантика кожного зі словотвірних елементів стає мотиваційною ознакою, яка відображає ту або ту властивість, необхідну для мотивованої номінації хвороби бактерійного походження. Мотивацією для наймену-вання захворювання слугують також епоніми, топоніми, номенклатурні назви бактерій, що спричиняють ста-теві бактерійні інфекції.

Ключові слова: тематична група, мотивація, первісне значення, терміноелемент, венерологія, статеві бак-терійні інфекції, інфекційні статеві захворювання.

Marіia TELEKY

PhD in Philology, Associate Professor at the Department of Foreign Languages, Bukovinian State Medical University, 2 Teatralnaya Square, Chernivtsi, Ukraine, 58002

ORCID: 0000-0003-4161-4386

Valetntyna SYNYSIA

PhD in Philology, Associate Professor at the Department of Foreign Languages, Bukovinian State Medical University, 2 Teatralnaya Square, Chernivtsi, Ukraine, 58002

ORCID: 0000-0000-0002-4132-7494

To cite this article: Teleky, M., Synytsia, V. (2022). Tematychna hrupa statevykh bakteriinykh infektsii yak skladnyk venerolohichnoi terminolohii [Thematic group of Sexually Transmitted Bacterial Infections as a component of venerological terminology]. *Current Issues of Foreign Philology*, 17, 67–74, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-17-10>

THEMATIC GROUP OF SEXUALLY TRANSMITTED BACTERIAL INFECTIONS AS A COMPONENT OF VENEROLOGICAL TERMINOLOGY

The study is focused on the analysis of the terms of genital bacterial infections as an integral part of the terminological fund of venereology. The purpose of the study is to identify and describe the initial and motivation signs of terminological units for designating infectious sexual diseases that cause bacterial infections using the material of the Latin language. The object of the study is the Latin venereal terminology. Basic methods for studying terms: sampling, observation, etymological, component, definitional analysis, partly classification, semantic modeling, description.

The group of terms of Sexually transmitted bacterial infections is studied. Term components original meanings and motivation of terminological units formation to describe sexually transmitted infections have been figured out. Terminological formations of different composition are analyzed. Semantic-structural features, derivational methods and means of term formation are indicated. The components of complex terms, semantically integral terminological phrases are characterized. The linguocultural aspect of terms is indicated. It is noted that the terminology of infectious sexual diseases is characterized by synonymy. This is explained by the fact that with the development of venereological science, along with outdated names, new concepts arise that receive new nominations. Attributes in synonymous terminological word combinations supplement or clarify information about the disease. Conclusion. It is defined that for the naming of a terminological unit, the initial semantics of each of the word-forming elements becomes a motivational feature that reflects one or another property necessary for a motivated nomination of a disease of bacterial origin. The motivation for the name deformation of the disease is also eponyms, toponyms, nomenclatural names of bacteria that cause sexual infections, significantly enrich the volume of information about sexually transmitted diseases.

Key words: thematic group, motivation, original meaning, term element, venereology, sexually transmitted bacterial infections.

Актуальність проблеми. Людство у мирний період свого існування втрачає через інфекційні хвороби більше людей, ніж у будь-якій світовій війні. Захворювання провокують інфекційні процеси, спричинені біологічними факторами. Щоразу виникають нові інфекції, природу яких пізнає, осмислює й аналізує людина. Формується інформаційний світ знань і нових понять, відображений у термінах. У період несприятливих соціально-економічних умов прогресують так звані соціальні хвороби (ВІЛ/СНІД, туберкульоз, алкоголізм ін.). За показниками Всесвітньої організації охорони здоров'я кожного дня у всьому світі передається близько 1 млн статевих інфекцій. Виникає потреба у виявленні закономірностей розвитку термінології на позначення цих інфекцій і спричинених ними статевих захворювань, механізмів номінацій у підсистемах, що дозволить доповнити наявні відомості про термінологічну лексику у сфері знань про статеві інфекції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Медична термінологія охоплює значний масив термінів на позначення інфекційних захворювань. За останні п'ять років українські мовознавці здійснили низку досліджень термінологічних підсистем у сфері знань про інфекції, інфекційні хвороби. Звернемо увагу на окремі лінгвістичні розвідки науковців. Мовознавець В. В. Бебик на матеріалі англійської мови описала методологію аналізу термінологічної підсистеми «Інфектологія» з погляду висвітлення

основних структурно-семантичних характеристик термінологічних одиниць і критеріїв професійної та практичної цінності термінів. Н. І. Войткевич, М. О. Тесленко висвітлили специфіку семантики термінів інфектології й аналіз кодифікації нових терміноодиниць, які з'являються внаслідок асиміляції та запозичення за умови розвитку англійської медичного дискурсу та необхідності найменування новітніх понять галузі. Г. М. Лапа розглянула сучасний англійський професійний медичний дискурс, що виказує у найменуваннях тенденції до економії мовних засобів для спрощення форми викладу і впровадженні нової спеціалізованої інформації. Л. В. Стегніцька схарактеризувала прагматику англійських медичних аббревіатур, що виникли під впливом пандемії COVID-19. На матеріалі латинської мови мовознавець В. Г. Синиця проаналізувала лексико-семантичні та структурні особливості термінів на позначення інфекцій, спричинених сапронозами. Науковці В. Г. Синиця, М. М. Телеки здійснили порівняльний опис англійських та латинських термінів і термінологічних словосполучень, що функціонують в дискурсі інфектології на позначення гострих кишкових хвороб, спричинених протозойними. Найменше піддавались вивченню групи термінів на позначення статевих інфекцій.

Мета дослідження – на матеріалі латинської мови з'ясувати первісне та мотиваційне підґрунтя термінологічних одиниць на позначення

інфекційних хвороб, що передаються статевим шляхом, спричинених бактерійними інфекціями. Відповідно до мети слід розв'язати такі завдання: описати терміни тематичної групи інфекційних хвороб, зумовлених статевими бактерійними інфекціями; зазначити семантико-структурні особливості та дериваційні способи і засоби утворення термінів; виявити первісні форми і значення компонентів термінів та ознаки, що мотивують назви на позначення інфекційних статевих хвороб; зауважити лінгвокультурологічний аспект утворення деяких термінів.

Об'єктом дослідження є латинська венерологічна термінологія в її варіантних виявах.

Предметом дослідження є першоджерельні та мотиваційні ознаки у структурі термінологічних найменувань інфекційних статевих хвороб тематичної групи «статеві бактерійні інфекції».

Методи дослідження. У статті використані методи: спостереження; вибірки, опису, етимологічний, компонентного, дефініційного аналізу, структурний, частково класифікаційний, семантичного моделювання, опису.

Для реалізації мети дослідження використанні терміни та термінологічні словосполучення, відібрані зі спеціалізованих медичних словників, енциклопедій, а також із глобальної інформаційної мережі Інтернет (електронні енциклопедії): Англо-український ілюстрований медичний словник Дорланда у 2-х томах (Дорланд, 2003); Древнегреческо-русский словарь. Т. 1 А–Л; Т. 2. М–Ω (Дворецкий, 1958); Латинско-русский словарь (Дворецкий, 2008); Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник А–Я (Петрух, Головка, 2015); Латинсько-український медичний енциклопедичний словник (Беляєва, Ждан, Цісик, 2020); Online resources: Etymology Dictionary; Dictionary Whonamedit? A dictionary of medical eponyms.

Виклад основного матеріалу дослідження. Клінічна термінологія – розгалужена терміносистема, що формується на основі термінологій різних галузей знань медицини. До її складу увіходить венерологія – наука, що вивчає суто венеричні хвороби (лат. *morbus venereus*), тобто такі, що передаються тільки статевим шляхом, діагностику і методи їх лікування. Термін-компонент “*venereologia*” структурно має такі компоненти: лат. прикметник *venereus* який стосу-

ється богині Венери < лат. *Venus*, ёris f Венера (у стародавніх римлян – богиня кохання та любовних розваг) + давньогр. *λόγος* наука. Деякі хвороби, які відносять до хвороб, що передаються статевим шляхом, можуть мати й інші механізми і шляхи зараження: через кров (гепатит В лат. *virus hepatitis B*), через мікропошкодження шкіри (короста лат. *scabies*), вертикальний ВІЛ (вірус імунодефіциту людини лат. *virus immunodeficientis hominis*). Сьогодні медицині відомі понад 30 інфекцій, які можуть передаватися при статевому контакті з інфікованим партнером. Інфекцію викликають мікроорганізми, які проникають до здорової людини через кров, сперму або вагінальні виділення хворого.

Аналіз термінів на позначення статевих інфекцій показує різні за будовою терміни: прості непохідні, прості похідні, складні, складені (термінологічні словосполучення). Також слід взяти до уваги, що терміни представлені здебільшого іменниками, атрибутивними словосполученнями. У якості терміноелементів можуть виступати іменники, прикметники. Основним способом утворення термінів є основокладання. Поєднання кількох основ здійснюється за допомогою інтерфікса -o-. Результатом такого утворення є складні терміни, названі композиціями з двома і більше компонентами, що характеризуються цілісним оформленням і утворені шляхом складання (лат. *compositus* складний, складений з частин), як-от: *cytomegalovirus* (*cyt* + *o* + *megal* + *o* + *virus*) цитомегаловірус – вірус цитомегалії або герпесвірус людський (Петрух, Головка, 2015, с. 897).

Складні утворення формують терміноелементи греко-латинського походження. Для висвітлення значення кожного з термінів, що складається з іншомовних морфем, варто розглянути «значення кожного терміноелемента та скласти з них смислове ціле» (Місник, 2019, с. 262). Потреба у номінації понять задовольняється також утворенням синтаксичних конструкцій – семантично цілісних термінополучень, утворених з двох або більше термінологічних компонентів, як-от: лат. *paralysis progressiva* (*paralýsis* < давньогр. *παράλυσις* розслаблення, лат. *progressivus* < лат. *pro-gredi* (*progredior*) поступальний) – прогресивний параліч, форма перебігу пізнього сифілісу, яка супроводжується порушенням психічної сфери

з виникненням неврологічних і психічних розладів; характеризується, зокрема, слабкістю м'язів, проблемами з координацією рухів.

Реконструкція первісного значення терміна чи його складника розкриває семантику термінологічних одиниць й уможливило встановити найістотніші ознаки визначуваного поняття, відображеного у терміні. Важливим чинником для утворення термінологічної одиниці є з'ясування мотивації, виявлення причин, ознак спільних характеристик «внутрішньої форми і значення», наявності семантичного зв'язку між ними, віддзеркалення певної частки інформації (Д'яков, Кияк, Куделько, 2000, с. 76), що міститься у терміноелементах.

Унаслідок термінотворчого процесу у венерологічній термінології вибудовані за своєю суттю спеціальні термінологічні одиниці на позначення інфекційних статевих хвороб. За спільною тематичною співвіднесеністю «статева інфекція» терміни можна об'єднати у кілька тематичних груп: вірусні, бактерійні, протозойні, грибові інфекції; паразитарні захворювання. Група найменувань статевих вірусних інфекцій на матеріалі латинської та англійської мов відображена у праці “Lexical-semantic and etymological fundamental principle of some venereology terms” (Teleky, 2022). У нашому дослідженні зосередимо увагу на тематичній групі статевих бактерійних інфекцій, що зумовлюють інфекційні статеві захворювання.

За різноманітністю механізмів і шляхів передачі інфекцій збудниками, що провокують статеві інфекційні захворювання, група статевих бактерійних інфекцій найбільш чисельна. Назву *vacteria* бактерії (< давньогр. βακτήριον маленька паличка) запропонував у 1828 році Крістіан Еренберг (Christian Gottfried Ehrenberg, 1795–1876, німецький натураліст, зоолог, порівняльний анатом, геолог і мікроскопіст). Бактерії група одноклітинних мікроорганізмів. Разом бактерії становлять царство та надцарство прокаріотів (Палій, с. 24) – кулястої, паличко- або спіралевидної форми, які розмножуються поділом клітин (Петрух, Головка, 2015, с. 86). Своєю діяльністю викликають інфекційні захворювання і передаються від заражених осіб здоровим. Однак патогенні бактерії можуть поширюватися під час переливання продуктів крові, пересадки тканин і передаватися від матері дитині під час вагітності та пологів (сифіліс, хламідіоз, гонорея).

До статевих бактерійних інфекцій відносять кілька захворювань, що часто трапляються, названі у розмовному медичному дискурсі «венеричний букет». Це бактерійні інфекції, що викликають хвороби, які зазвичай передаються тільки статевим шляхом. До них належать: сифіліс; гонорея; м'який шанкр; хламідійна лімфогранульома; пахова гранульома:

– лат. *syphīlis, īdis f* сифіліс – венерична хвороба, яку спричинює збудник *Treponema pallidum*; проникає до тіла хазяїна через слабкі місця в епітеліальному шарі. Про страшні наслідки інфекційного зараження засвідчує латинська назва *lues, is f* – заразна хвороба, зараза (одного кореня з *lutum, i n* бруд, мул) (Дворецкий, 2008, с. 460). Захворювання відоме ще з 1493 року, коли моряки Христофора Колумба завезли її з Гаїті. З часом інфекція розповсюдилася по всьому світі. На той час «засобів було небагато й навряд чи ефективних, інфузії ртуттю та удушень, які люди терпіли, були болісними, і багато пацієнтів помирали від отруєння ртуттю» (Frith, 2012). Сифіліс має природжену (лат. *syphīlis congenīta* (в утробі матері) й набуту форми (лат. *syphīlis acquisīta*). Для найменування хвороби *syphīlis* слугувала мотиваційна ознака особи. Існують кілька пояснень мотивації: від імені сина Ніуби – пастуха Сіпіла (лат. *Sipyulus (-os), i m* < давньогр. Σίτυλος) (Дворецкий, 2008, с. 712), який хворів цією хворобою (за твором Овідія «Метаморфози»). Побутує інший варіант: персонаж твору поета, лікаря і астронома Джіроламо Фракастора «Сифіліс, або Про галльську хворобу» (1530), ім'я якого автор утворив приєднанням давньогрец. преф. *συν-* разом + давньогр. *φίλεω* любити, кохати. Словник Дорланда пояснює назву давньогрецьким словом *siphlos* кульгавий, покалічений (Дорланд, 2002, с. 2297), ймовірно виділяючи ознаку, яка притаманна хворобі у пізній період. Також розповсюджене пояснення факту того, що Д. Фракастору описав у міфологічній поемі образ свинопаса на ім'я Сифіл (давньогр. *σῦς* свиня, давньогр. *φίλος* любитель), який стверджував, що земні царі більш знатні й багатші власники тварин, ніж небесні божителі. За таке зухвальство боги Олімпу «нагородили» його страшною хворобою.

Зараз вважаються застарілими синонімічні назви сифілісу, однак досі застосованими термінологічні словосполучення з топонімічним

компонентом, які вказують на локацію поширення або виявлення захворювання: “*morbus Gallicus*”, тобто «галльська (французька) хвороба», “*morbus Hispanicus* іспанська хвороба», “*morbus Neopolitānus* неополітанська хвороба» (Беляєва, 2020, с. 149).

– лат. **gonorrhoea** (< давньогр. γόνος сім’яна рідина, сім’я + давньогр. ροή течія) – гонорея, хвороба сечових і статевих шляхів внаслідок зараження бактерією *Neisseria gonorrhoeae*. Мотивацією для називання слугувала процесуальна дія «текти», оскільки зі статевих органів витікає гнійна, жовто-зеленого кольору рідина. Цікаво, що синонімічна назва хвороби *triper* декотрі джерела пов’язують з нижньонімецьким, середньонімецьким «*Tripper*» < “*trippen*” капати, англ. “*dripper*”, з давньонімецького “*tropfo*» крапля (<https://lexicography.online/etymology>).

– лат. **ulcus molle** м’яка виразка, м’який шанкр **chancrē** (< фр. *chancrē* маленька виразка). Збудник інфекції – *Haemophilus ducreyi*, грам-негативна бактерія, яка проникає в пошкоджені ділянки слизових оболонок статевих органів, прямої кишки і рота, далі поширюється через лімфи. Наслідком зараження бактерією є утворення виразки, м’якої та болючої на дотик. Якраз ця ознака стала мотиваційною для назви захворювання.

– лат. **granulōma inguināle** (*granuloma* < лат. *granum*, *i n* букв. зерно, зернятко, зернина + давньогр. суф. *-ōma* пухлина будь-якого характеру; *inguinalis*, *e* < лат. *inguen*, *īnis n* пахва, ділянка (трикутник) між животом і стегнами), пахова гранульома – хронічна, ендемічна, повільно прогресуюча тропічна інфекційна хвороба статевих органів і періанальної області. Починається захворювання з появи плоских безболісних папул розміром з горошину. Підстави для назви – ознаки типової виразки: ззовні – зростаюча маса гранул, які нагадують пухлину зі зубчастими (хвилястими) краями і різкими межами, м’яка на дотик. Хвороба має синонімічні назви: лат. *lymphogranulomatōsis inguinālis* лімфогрануломатоз промежини; лат. *lymphogranulōma venereum* венерична лімфогранульома; лат. *morbus venereus quartus* хвороба венерична четверта.

– лат. **granulōma venereum** – венерична гранульома (syn. лат. *granulōma ulcerōsum tropicum*, *donovanōsis*, *morbus venereus quin-*

tus sin. тропічна виразкова гранульома, донованоз, п’ята венерична хвороба). Синонім *donovanōsis* < *donovan* + давньогр. суф. *-ōsis* ознака хвороби незапального характеру, пов’язаної з перевищенням норми), донованоз – найменування утворене від прізвища ірландського військового лікаря, бактеріолога Ч. Донована (*Donovan Charles*, 1863–1951), який у 1905 році відкрив збудника пахової гранульоми *Klebsiella granulomātis* (заст. *Calymmatobacterium granulomātis*) (Беляєва, 2020, с. 360). Прикметник *venereum* підкреслює віднесеність захворювання до статевих інфекцій. Венерична гранульома зумовлює ураження шкіри статевих органів у вигляді пустул, глибоких виразок, вегетацій; трапляється переважно у країнах з тропічним і субтропічним кліматом; хворіють переважно жінки.

– лат. **chlamidiōsis** хламідіоз (< давньогр. χλάμυς, ύδος плащ або мантия + *-ōsis*↑). Хламідіоз спричинює бактерія *Chlamydia trachomātis* D/UW-3/CX^d, яка в уражених клітинах утворює скупчення, оточені оболонкою, що нагадують форму мантиї – короткого плаща вершника. Ця ознака виявилась вирішальною для найменування збудника і спричиненою ним хвороби. На початку захворювання проявляється запальна реакція, що супроводжується рясними виділеннями з сечовипускного каналу. Хламідіоз у кілька разів перевищує захворювання на сифіліс; нерідко трапляється у чоловіків і навіть у новонароджених (зараження відбувається під час пологів). У них нерідко розвивається хламідійне запалення очей і легенів.

– лат. **lymphogranulōma (venereum) chlamydiāle** (лат. *lymphogranulōma* < лат. *lympha*, *ae f* < давньогр. *lympha* чиста, джерельна вода (лімфа – прозора жовта рідина, що відтікає від тканин і органів по лімфатичних судинах) + *granum*↑ + *-ōma*↑), хламідійна (венерична) лімфогранульома; характеризується переважно ураженням лімфатичних вузлів і м’яких тканин уrogenітальної області. На фоні хламідійної лімфогранульоми може розвиватися зараження ВІЛ (лат. *infectio viri immunodeficientis hominis*). Прикметники *venereum*, *chlamydiāle* уточнюють локалізацію та джерело зараження. Хвороба, зазвичай, передається серотипами L₁, L₂, L_{2a}, L₃ збудника *Chlamydia trachomātis* статевим шляхом. Трапляються випадки передачі через загальне використання інтимних або побутових

предметів, випадкового зараження в лабораторних умовах або при хірургічних маніпуляціях. Захворювання має кілька синонімічних назв. Звернемо увагу на деякі синонімічні словосполучення:

– syn. лат. **lymphopathia venerea** (лат. *lymp̄ha*, *ae f*† + давньогр. *pathia* < давньогр. πάθος хвороба + лат. *venereus*†) венерична лімфопатія; компонент-*pathia* у медичному дискурсі використовують як загальну інформацію про хворобу. Прикметник *venerea* вказує на захворювання саме статевої системи. Термін-компонит утворений шляхом поєднання основ з інтерфіксом -o- та флексії -ia.

– syn. лат. **lymphogranulōma inguināle** (лат. *lymphogranuloma* *lymp̄ha*† + *granum*† + *-ōma*† + *inguināle*†), пахова лімфогранульома. Компоненти терміносполучення: компонент *lymphogranulōma*, утворений складно-суфіксальним способом + латинський прикметник *inguinālis*, *e*. Ад’єктивне означення *inguināle* конкретизує місце інфекції.

– syn. лат. **lymphogranulomatōsis inguinālis** (*lymphogranulomatōsis* < давньогр. *lymp̄ha*† + *o* + лат. *granum*† + частина основи *-omat-* + давньогр. суф. *-ōsis*† + лат. *inguinālis*†), лімфогранульоматоз пахвовий, злоякісна гіперплазія (лат. *hyperplasia* давньогр. префікс ύπερ- над, надмірно + давньогр. πλάσις стосовно формування, утворення) лімфатичної тканини з утворенням лімфогранульом у лімфатичних вузлах і внутрішніх органах; зараження виникає через інфекцію, спричинену *Chlamydia trachomat̄is*, який проникає в кров і фіксується у лімфоїдній тканині. Найменування хвороби лат. *lymphogranulomatōsis* (*lymphogranulomat-* + *-ōsis*†) утворене від іменника середнього роду грецького походження *lymphogranulōma* (уродовому відмінку однини *lymphogranulomātis*, частина основи *-omat-* вказує на численні розростання лімфоїдної тканини пухлинного характеру). Серотипи збудника відрізняються від тих, що розмножуються у статевих інфекціях хламідіями.

– syn. лат. **morbis Durand-Nicolas-Favrei** хвороба Дюрана-Ніколя-Фавра; Мотивацією для називання хвороби слугували прізвища трьох дослідників: N. Joseph Durand (французький лікар, 1876), Joseph Nicolas (французький лікар, 1868–1960), Maurice Favre (французький дерматолог, 1876–1954), які у 1913 році пер-

шими описали лімфогранулематоз у Бюлетні Товариства лікарів паризьких лікарень (Whonamedit? A dictionary of medical eponyms).

– syn. лат. **bubon tropicus climaticus** (*bubon* < давньогр. βουβών пах; *tropicus* < давньогр. τροπικός поворотний, стосовно до регіонів Землі; *climaticus* < давньогр. κλίμα, ατός сторона світу, кліматичний пояс), кліматичний тропічний бубон; хвороба виникає унаслідок запалення поверхневого лімфовузла, який збільшуються, і схожий на величезну шкіряну мозолю, що з’являється в пахвовій западині, паху або шиї при захворюванні на бубонну чуму, гонорею, хламідіоз, шанкр або сифіліс. Прикметники *tropicus*, *climaticus* вказують на осередки захворювання у тропічних і субтропічних країнах, переважно Африки, Азії та Південної Америки.

– лат. **ureaplasmosis** (< лат. *urea*, *ae f* сечовина < давньогр. ούρου сеча + давньогр. πλάσμα, ατός букв. ліпне зображення, ліпнина + *ōsis*†), уреаплазмоз, син. новолат. **mycoplasmosis urogenitalis**: *mycoplasmosis* (< давньогр. μύκης, ητος гриб + давньогр. πλάσσω *plasso* ліпити, формувати, утворювати + давньогр. суф. *-ōsis*†, лат. *urogenitalis*, *e* статевий, який стосується народження < лат. *gigno*, *genitum* народжувати, породжувати), уrogenітальний мікоплазмоз (Беляєва, с. 339); хвороба сечової й статевої систем чоловіків і жінок, зумовлена збудниками *Mycoplasma hominis* або *Mycoplasma genitalium*. Інфекція може бути спровокована і побутовим шляхом, при народженні дитини через інфіковані родові шляхи матері. Мотивацією для найменування хвороб слугувало номенклатурне найменування бактерії та латинські й грецькі іменники для уточнення обмеження місця дії зараження інфекцією.

Варто зауважити, що венерологічній термінології для позначення інфекційних статевих захворювань властива синонімія. Це пояснюється тим, що з розвитком наук поряд зі застарілими назвами виникають нові поняття, які отримують нові номінації. Ад’єктивні означення у синонімічних термінологічних словосполученнях доповнюють або уточнюють інформацію про захворювання або збудника інфекції.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Відтак можна стверджувати, що терміни є результатом висвітлення дериваційними спо-

собами і засобами мотиваційних ознак, характерних для бактерійного зараження, на яких спирається дефініція терміна. Первинними джерелами семантико-структурних компонентів термінів, що мотивують назви на позначення інфекційних статевих хвороб, є словотвірні елементи латинського і грецького походження та загальноживаної лексики, що переходить у термінний фонд. Мотиваційною ознакою для найменування захворювань також стають епо-

німи, топоніми, номенклатурні назви бактерій, що спричиняють статеві бактерійні інфекції, значно збагачують об'єм інформації про статеві інфекційні захворювання.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні структурно-семантичних особливостей термінів на позначення інфекційних статевих хвороб тематичних груп протозойних і грибкових інфекцій та паразитарних захворювань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Англо-український ілюстрований медичний словник Дорланда у 2-х томах. Львів : Наутилус, 2003. Том 1. А–Л. XXVI. С. 1–1354; Том 2. М–Z. XXVI. С. 1355–2688 с.
2. Беляєва О. М., Ждан В. М., Цісик А. З. Латинсько-український медичний енциклопедичний словник : у 2-х т. Київ : ВСВ «Медицина». 2020. Т. 1. А–М. 344 с. Т. 2. N–W. 456 с.
3. Дворецкий И. Х. Древнегреческо-русский словарь (под ред. И. И. Соболевского). Москва: Государственное издательство иностранных и национальных словарей. 1958. Т. 1 А–Л. 1043 с.; Т. 2. М–Ω. 1904 с.
4. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь. 11-е изд., стереотип. Москва : Русс. яз. Медиа. 2008. 843 с.
5. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ : Вид. дім «KM Academia», 2000. 218 с.
6. Мікробіологія, вірусологія, імунологія, інфекційні хвороби : словник. Вид. друге, переробл. і доповн. / за ред. Г. К. Палія, В. Г. Палія. Київ : Здоров'я. 2004. 296 с.
7. Місник Н. В. Дерииваційні процеси як аспект формування термінологічного фонду медичної науки. *Термінологічний вісник. Збірник наукових праць* / відп. ред. Л. В. Туровська. Київ : Інститут української мови НАНУ, 2019. Вип. 5. С. 261–267.
8. Петрух Л. І., Головка І. М. *Українсько-російсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник*. А–Я. / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. Київ : ВСВ «Медицина». 2015. 968 с.
9. Teleky M. Lexical-semantic and etymological fundamental principle of some venereology terms. *Innovations and prospects of world science*. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2022. Pp. 228–233.
10. Frith John Syphilis – Its early history and Treatment until Penicillin and the Debate on its Origins. *JMVH*. 2012. 20 (4). Archived from the original on 30 January 2022. URL: <https://www.coursehero.com/file/89759053/Frithpdf/>. Retrieved 29 October 2022. (дата звернення: 29.10.2022).
11. Lexicography.online/etymology URL: https://lexicography.online/_etymology/vasmer/search?s=%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BF%D0%B5%D1%80
12. Online Etymology Dictionary by Douglas Harper. URL: <https://www.etymonline.com> (дата звернення: 10.08.2022).
13. Online Whonamedit? The dictionary of medical eponyms. URL: <https://www.whonamedit.com/> (дата звернення: 20.10.2022).

REFERENCES:

1. Anhlo-ukrainskyi iliustrovanyi medychnyi slovnyk Dorlanda u 2-kh tomakh (2003) [Dorland's English-Ukrainian Illustrated Medical Dictionary in 2th volumes]. Vol. 1. A–L. 26 th ed; Vol. 2. M–Z. 26 th ed. Nautilus Publishing House. Lviv, Ukraine.
2. Belyaeva, O. M., Zhdan, V. M., Tsisyk, A. Z. (2020), Latyns'ko-ukrayins'kyu medychnyu entsyklopedychnyu slovnyk: u 2-kh t. [Latin-Ukrainian medical encyclopedic dictionary: in 2 volumes: Vol. 1. A–M., Vol. 2. N–W]. VSV. "Medicine". Kiev. T. 1. A–M. 344 p., T. 2. N–W. 456 p. [in Latin-Ukrainian].
3. Dvoreckiy, I. Kh. (1958), Drevnegrechesko-russkij slovar' (pod red. I. I. Sobolevskogo) [Ancient Greek-Russian Dictionary (ed. I. I. Sobolevsky)]. Vol. 1 A–L; Vol. 2. M–Ω.]. Gosudarstvennoe izdatel'stvo inostrannyh i nacional'nyh slovarej. Moskva, Russia [in Greek-Russian].
4. Diakov, A. S., Kyiak, T. R., Kudelko, Z. B. (2000), Osnovy terminotvorennia: Semantychni ta sotsiolinhvistychni aspekty [Basics of term formation: Semantic and sociolinguistic aspects]. Kiev : Vyd. dim "KM Academia". 218 s. [in Ukrainian].
5. Dvoret'skiy, I. Kh. (2008), Latynsko-russkij slovar'. 11-e izd., stereotip [Latin-Russian dictionary 11th edition, stereotyped.]. Russian language, Media. Moscow, Russia [in Latin-Russian].

6. Mikrobiolohiia, virusolohiia, imunolohiia, infektsiini khvoroby. Slovnyk: vyd. druhe, pererobl. i dopovn (2004) / za red. H. K. Paliia, V. H. Paliia. [Microbiology, virology, immunology, infectious diseases. Dictionary: ed. second, rework and additional / Under the editorship G. K. Pali, V. G. Pali]. Kyiv : Zdorovia. 296 s. [in Ukrainian]
7. Misnyk, N. V. (2019), Deryvatsiini protsesy yak aspekt formuvannia terminolohichnoho fondu medychnoi nauky (2019). [Derivative processes as an aspect of the formation of the terminological fund of medical science]. *Terminolohichniy visnyk. Zbirnyk naukovykh prats / vidp. red. L. V. Turovska*. Kyiv : Instytut ukrainskoi movy NANU. Vyp. 5. S. 261–267. [in Ukrainian].
8. Petrukh, L. I., Golovko, I. M. (2015), Ukrainsko-latynsko-anhliiskyi medychnyi entsyklopedychnyi slovnyk: A–Я. [Ukrainian-Latin-English medical encyclopedic dictionary: A–Z]. Kiev : VSV “Medytsyna”. [in Ukrainian].
9. Teleky, M. (2022), Lexical-semantic and etymological fundamental principle of some venereology terms Innovations and prospects of world science. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. Pp. 228–233 [in English].
10. Frith, John (2012), Syphilis – Its early history and Treatment until Penicillin and the Debate on its Origins. *JMVH*. 20 (4). Archived from the original on 30 January 2022. Retrieved 29 October 2022 [in English].
11. Lexicography.online/etymology. URL: <https://lexicography.online/etymology/vasmer/search?s=%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BF%D0%B5%D1%80>
12. Online Etymology Dictionary by Douglas Harper. URL: <https://www.etymonline.com> (accessed 10.08.2022).
13. Online Whonamedit? The dictionary of medical eponyms. URL: <https://www.whonamedit.com/> (accessed 20.10.2022).